

دیکومینت ها آینه و سیمای گذار تاریخی هستند !

Reshad Mustafa- Soltani

رشاد - مصطفی سلطانی

فروردین ۱۴۰۲ شمسی

Stockholm -Sweden

.....
تاریخ تنها تحلیل، شرح و تفسیر موفقیت ها نیست . بلکه مواضع، اشتباهات و شکست ها را نیز در بر میگیرد !

کشورهای دمکراتیک و مدرن، از جمله فرانسه، انگلستان، روسیه و حتی امپراطوری عثمانی و ارتش های سرکوبگر و ارگان های جاسوسی و اطلاعاتی در سطح شایسته ای سند های تاریخی را محافظت کرده و ارج میگذارند. در آرشیو بریتانیا دیکومینت های کردستان بطور وسیعی نگهداری میشوند. کشور بریتانیا سندهای مخفی را بعد از گذشت مدتی، انها را آشکار و در معرض دید افکار عمومی و پژوهشگران قرار میدهد. دکتر کمال مظهر در کتاب " وجبی از خاک کردستان را با همه ی دنیا عوض نمی کنم " اظهار میدارد : در آرشیو بریتانیا حتی در مورد کوچکترین رویداد تاریخی و اجتماعی و مبارزات شهروندان کردستان، دیکومینت وجود دارد. زیرا در دوران حکومت جناب شیخ محمود ملیک شهروندان کردستان بطور رسمی و در عمل مخالف حضور بریتانیا

بوده‌اند . دکتر کمال مظهر اضافه میکند :که تقریباً همه‌ی حوادث و مبارزات و تشکیل حکومت کردستان در سلیمانی و تشکیل جمهوری مهاباد و مواضع و سیاست های شوروی، انگلستان و آمریکا در مورد سرنوشت کردستان ، بطور وسیع در آرشیو بریتانیا ذخیره و دیکومینت شده و جمع آوری گردیده‌است .

آرشیو ملت کرد توسط دشمنان و یاشغالگران کردستان نگهداری و محافظت میگردد . اگرچه آرشیوهای ملت کرد ارزش تاریخی و اجتماعی وزین و بالائی دارند، اما در دسترس شهروندان کردستان قرار ندارند . جمهوری مهاباد و جنبش انقلابی منطقه‌ی دارینه‌ی سردشت یکی از تحولات مهم خاورمیانه و ایران بودند ، که حتی در کتاب های تاریخی مدارس ایران اشاره‌ای به آنها نشده‌است . دیکومینت ها و سندهای کردستان وزن سیاسی و اجتماعی برجسته‌ای دارند . سندها آینه‌ی بالا نمای رویدادهای تاریخی در پروسه‌ی جنگ دوم جهانی و اشغال ایران و ضعیف شدن ارگان های سرکوب رژیم شاهنشاهی هستند . کشورهای قدرتمند رضا شاه را سقوط دادند و پسرش را بعنوان جانشین انتخاب کردند . ظرفیت و پوتانسیل و اراده‌ی توده‌های مردم برای شکست ماشین سرکوب در کردستان در فاز بالائی بوده‌است . این اعتراضات و نافرمانی ها و جنگ ها اکثراً توسط حکمرانان و خوانین منطقه، که سال ها در زندان های رژیم شاهنشاهی و در مناطق غیره کردنشین محبوس و اسیر بودند هدایت و رهبری میگرددیکه تعدادی از آنها در زندان ها جان باختند . با تمام تفصیل قدرت و هژمونی سیاسی در اختیار خوانین و مالکین منطقه بوده‌است که بیگمان در مواردی انعکاس، سیما و محتوا و رویکردهائی داشته که با موازین مدرن امروزی انطباق و سازگاری نداشته‌اند . اما بعنوان یک واقعیت عینی مواضع روشن و شفافى نسبت به رژیم توتالیتراشاهنشاهی داشته‌اند . مشکل است از پلاتفورم مدون و برنامه‌های مشخص این نافرمانی ها و مبارزات سخن گفت . اما در لابلای نامه‌ها و دیکومینت های بجامانده با توجه به دوران و فاز تاریخی و نقش رنجبران و تهیدستان و اراده و تصمیم جدی و آشتی ناپذیر رهبران ، دفاع از حقوق ملت کرد و رفع ستم ملی بشیوه‌ای نهفته است . مبارزین این حرکت ها از توده‌های رنجبر روستا تامین میگرددیده‌است . مبارزات و جنگ ها تقریباً بدون برنامه‌ریزی بوده است . اما در موارد نادری پلاتفورم و برنامه داشته‌اند که مدون و نوشته نگردیده‌اند . اما توسط قدرهای بزرگ جهانی دیکومینت شده‌اند . خوانین و مالکین در راستای شکست ماشین سرکوب و دیکتاتوری و رفع ستم ملی و بدست آوردن آزادی های اجتماعی رهبری و سازماندهی را هدایت میکردند . رهبران آن دوره بمنظور مقابله با پدیده‌ی باج و خراج و مالیات های سنگین ، توده‌ها را برای مبارزه و جنگ سازمان میدادند . این مبارزات و جنگها باخصلت شکست سیستم و ابزار

سرکوب شاهنشاهی شکل می‌گرفتند. تا اندازه‌ای مانع پیشروی نیروهای سرکوبگر بودند و حرکت ماشین دولتی را در سطحی نه ایده‌آل متوقف میکردند .

*****

دونامه توسط جناب آقای "علی بیگ آلمانه" حدود هشتاد سال پیش در رابطه با مبارزات مردم با سیستم دیکتاتوری سلسله‌ی پهلوی نگاشته شده‌اند، که سندهای تاریخی و ارزشمند بوده و بیانگر گذار تاریخی آن دوران هستند. این نامه‌ها پژواک و انعکاس مستقیم همسوئی و همکاری با جریان‌های اجتماعی و سیاسی آن دوران بوده و در این راستا ارتباط با جناب محمد رشید خان بانه را بازگو میکنند . نویسنده سال‌ها همراه پدرش "حاج فرج‌الله بیگ" و برادرش "محمد شریف بیگ" در زندان‌های سمنان و دامغان اسیر بوده‌است . پدرشان بعلت شرایط طاقت فرسایی زندان در دامغان فوت کرده و در همانجا بخاک سپرد شده‌است . تحولات جنگ دوم جهانی ، ایران را متحول نمود و دوبرادر از زندان فرار کرده و به کردستان و روستای آلمانه برگشتند. نویسنده‌ی نامه‌ها شخصی باسواد و اهل قلم ، خردمند و دوراندیش و در سطح بالائی بر ادبیات فارسی آن زمان تسلط داشته و همزمان اتوریته‌ی اجتماعی و سیاسی گسترده و وزینی در مناطق اورامان ، مریوان و جوانرود و بخش‌های دیگری از کردستان داشته‌است . جناب علی بیگ آلمانه این دونامه را با امضای "یاعلی" بپایان رسانده‌است . نامه‌ها به تحولات سیاسی و مبارزات ملت کرد در آن دوران تعلق دارند .

عکسی از نویسنده‌ی نامه‌ها ،جناب علی بیگ آلمانه که در زندان دامغان گرفته شده‌است .

نامه اول، با فورم و نگارش قدیم و باخط نویسنده:

صفحه ۲۷
۱۳۹۱
مبلورک از جناب نوری محترم شریف در شیه اله در عا حضرت
مفوط از سعید شینه - به تیشه از اوقات شایه خبرم وضع به
جناب آتش صاحب و شیخ عیبه و شیخ عیبه است بعین آن عظیم محمد علی که سلام بر شما محمد علی
و عا سلام مبلورک محمد علی که در عهد شاه و در شیه که و سوار برادران کل عا زوار
و او ادرسم - اوقات انظراف غنچه جناب آتش شریف که با شیه جناب آتش
ذشته جو ۴۰ صفحہ تاریخ است ۲۶ صفحہ بر آب ز سقیم اظی کرده جو عیبه را
با ایرانیان جنگ کرده و سکت فاحش اودا دارم فعله اودا در رکات تسلکو
هستند و من اودا را همراه کرده ام در بنوع صلح انیت که اودا را که بود
و بریدن با طوائف بمجاری خوش حرکت به اطراف سنج نهند - و از طرف
غنچه بگنجه ذشته آمد جو ذشته لغنه که ما که بر سر آینه ثابت و انیت
آرامین بگنجه ذشته همه استقام یکایک به یک میفرستد جو از خود میفرستد
و قریباً صورت آنگاه به انا مسکون است بر خایت آنگاه که رفق نخواهد شد
برادر محترم شریف است به اتفاق جناب صاحب آن عظیم که در ادران
کل غر در حب قلوب تمام مردم کوشت خوانند ما که با بیروت بگیریم و ملت
از ما داشتند شینه با عقر فدا داده نخوان چه بگیریم زنده ایم در
ای حق که شینه که محمد مصطفی خوبش و عموم این بیت سلام دارند و جناب
سر در عا ز غیر میفرستد

متن نامه‌ها ، بافورم جدید (بوسیله‌ی کامپیوتر) بدون تغییر آماده و بازنویسی و هموار گردیدند .

تنظیم و بازنویسی نامه‌ی اول :

۲۷ صفر ۱۳۶۱

برادران از جان عزیز تر محمد شریف و محمد رشید الهی در حمایه حضرت یاری محفوظ از مصائب باشند . مدتی می باشد از اوضاعات شما بی خبرم و خیلی بی طاقتم . جناب آقای شیخ صاحب ، شیخ عبیدالله و شیخ عابد دست بوسم . آقای محترم محمود بیگ سلام رسانم . محمد خان دعا رسانم . برادران مهدی خان بیگ و مجید خان و محمد رشید خان و سایر برادران گلباغی دعارسان و احوالپرسم . اوضاع این طرف کاغد جناب آقای " محمد رشید خان بانه " به جناب آقای حسن خان نوشته شده بود . ۲۰ صفر تاریخ داشت ۲۶ صفر به رزب فرستادم . اظهار کرده بود مجددا با ایرانیان جنگ کردم و شکست فاحش به اوها دادم ، فعلا اوها در دهات تیلکو هستند و من اوها را محاصره کرده‌ام . در این موقع صلاح نیست که اورامان ، مریوان و جوانرو با طوایف همجوار خودشان حرکت به اطراف سنندج نمایند - و از اینطرف کاغذ بیگ زاده نودشه آمده بود نوشته بودند که ماها بر سر اتحاد ثابت و اینست آقای امین بیگ نودشه جهت استحکام یگانگی به میان عشیرت جوانرود میفرستیم . وقریبا صورت اتحاد به .... مستحکم و انشالله برضایت آنجنابان رفتار خواهد شد . برادری محمد شریف انشالله به اتفاق جناب شیخ صاحب و آقای محمود بیگ و برادران گلباغی در جلب قلوب تمام مردم کوشش خواهند کرد . ماها باید دوست بگیریم و ملت از ما دلشاد باشند . باعقل خدا داده خودتان چه بگویم (زین ؟) ایام در امان حق تعالی باشند ..... مصطفی خوب شده و عموم اهل بیت سلام دارند و جناب سروری دعای خیر میفرماید . یاعلی

اطلاعات و روشنگری های لازم :

- جناب آقای حسن خان: مدت چندین سال در زندان بود و در روستای رزب فرمانروائی میکردند و در سطح بالائی صاحب اتوریتته و نفوذ اجتماعی و سیاسی بودند .

- جناب آقایان شیخ صاحب ، شیخ عبیدالله و شیخ عابد در روستای گوشخانی زندگی میکردند و روابط بسیار نزدیک با جناب علی بیگ آلمانه داشته‌اند .

- آقایان گرامی مهدی خان، مجید خان و محمد رشیدخان چنین پیداست وبنظرمی آینداز خوانین گلباغی بوده که ، ارتباط نزدیک با خانوادهی مصطفی سلطانی آلمانه داشته‌اند .

- جناب امین بیگ از خوانین نودشه واز شخصیت های صاحب نفوذ منطقه‌ی اورامان بوده‌است .

- جناب محمود بیگ از افراد با اتوریته،صاحب نظر، سرشناس و بانفوذ روستای لیو بوده‌است.

* بدون هیچگونه تغییری در متن نامه‌ها،از علائم زبان فارسی بمنظور آسان کاری و تفهیم بیشتراستفاده شده‌است .

* بر خلاف سنت رایج در آن دوران و اگرچه هشتادو یک سال پیش نامه‌ها نوشته شده‌اند اما، با نوشتن روز و ماه و سال، تاریخ نگارش نامه ها مشخص گردیده‌است .

* در شیوه‌ی حکمرانی خوانین و فیئودال های مناطق دیگر ، اشخاصی بنام کاتب و میرزا، همه‌ی نامه‌های آن واحد حکمرانی را مینوشتند که سطح و اعتبار رازداری نامه‌ها را پائین می آورد و تضمین کافی نداشتند. اما در روستای آلمانه حقیقتا نیازی به چنین اشخاصی نبود و همه‌ی ارتباطات باسیستم شاهنشاهی ، ارتش ، ثبت احوال و ژاندارمری توسط خودشان انجام میگرفت ، لذا رازداری محتوای نامه‌ها در سطح بالائی بود.

عکس جناب محمد رشید خان بانه

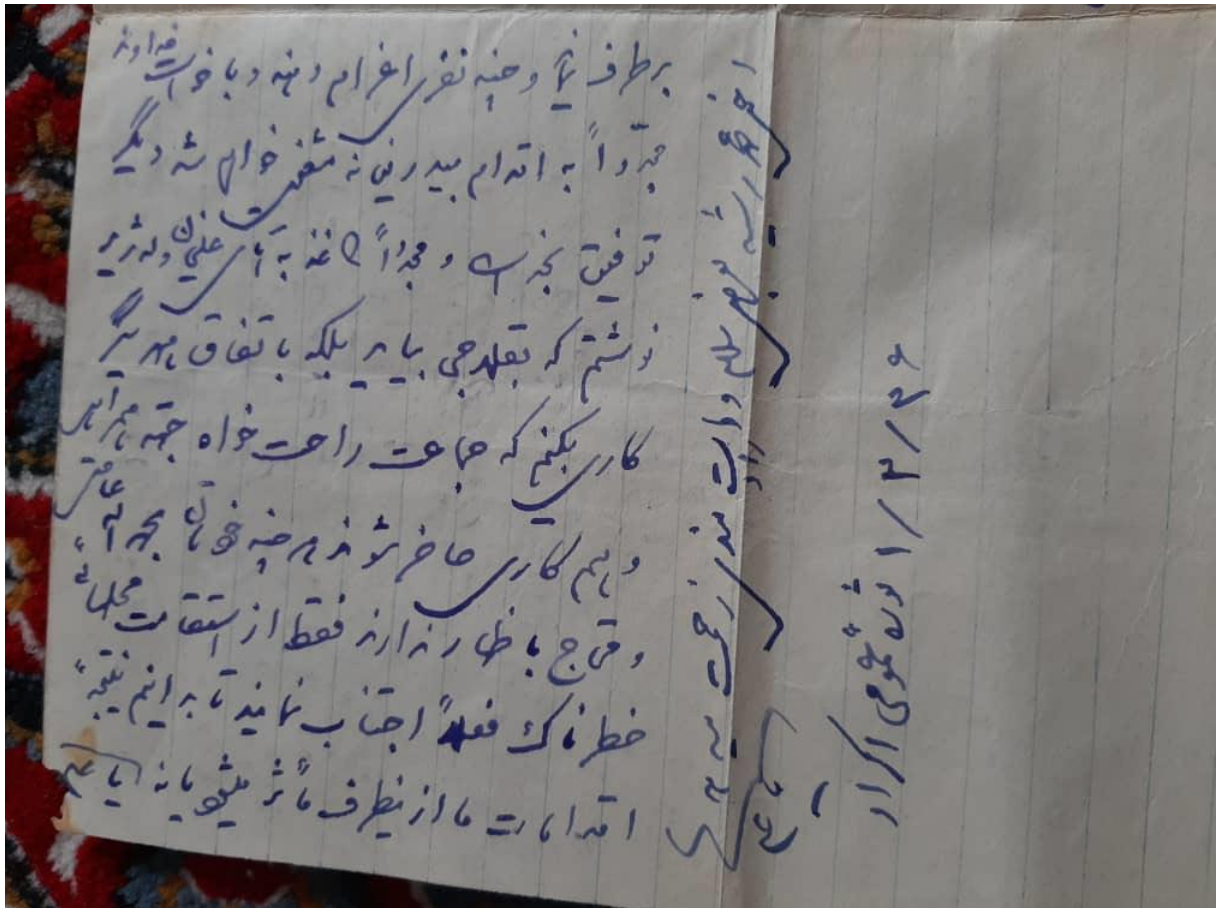

زندانیان دامغان : از چپ آقایان علی بیگ ، حاجی فرج الله بیگ و محمد شریف بیگ
(ساکن روستای آلمان)

نامه‌ی دوم در دو صفحه با خط نویسنده:

برادر کرم عزیزم از محمد رضا گل محمدی که در شهر شریفیه کاشان ۵ غده مورچه
 ۲۰۱۷/۲۵ و صبر نهاده ترشح خرسند آه آه نیت به ایا کله زرا
 رعد آه شوی مردای اینطور است = دروغ نیت تا از بیگانه آید
 از رعیت اجتماع در آنجا اگر ادب با آن عذر که بر او بر او کرده آنم از آن
 جماعت آراحت طلبید از آنجا و حق متقدم منم علاوه از این
 که بیدار نشدند مسعدنه از نه امان هم نماند در صورت آفات
 مقدسی به نوبت این بگردید و چون خدا کرم که جعفر گل محمدی با عرض
 حرکت ده نیت اصعب است افه لنگه نام آب و غیره از حضرت
 کاسه بوز از فرستادن ایشان شام = و بقرار معلوم از حضرت
 یک نفر مقصد است از آنجا که وارد شد از این خصوص اظهار نموده که
 حضرت منتم مسلح شوم در وقت از بیع کار کارگاه گو به طرف بیستم حله
 بر این بنا بناست که اگر ادانظرف غیر از طایفه فتوح بگردند تا این
 نفع سر روی حکمت به انم = در صورت عموم اگر ادانظرف حاضر و مستعد
 بیبودن مانعی نبود در هر آه امی لله است عم شوی خلد صه عقیده و نیت
 مردانه و غیرت نماند و حق بوسیله متعقی با ما هر چه رسیدن است
 در دره دشته باشد صلح است و امنت بفرمان تبریک و روح
 آه رز آه از هر چه حرکت است بر نفع سردر آنها را

تنظیم و باز نویسی نامه‌ی دوم باخط نویسنده . که باروش جدید و استفاده از کامپیوتر آماده گردیده است .

۱،۲،۲۶

برادران محترم آقای محمد رضا بیگ و محمودبیگ و محمد شریف بیگ بسلامت باشند . کاغذ مورخه ۲۵،۷،۲۰ واصل و از سلامتی خیلی خرسند . اقداماتی نسبت به اهالی کلاترزان مرعی داشته شیوهی مردانگی اینطوراست = و این مسافرت شما از هیچگونه اقدام از ترغیب اجتماع و اتحاد اکراد با آقای علیخان وله ژیراهمال نکرده ایم . افسوس جماعت استراحت طلب بیدار نشده اند وحتی متنفدین محل علاوه از این که بیدار نشده اند مساعدت ندارند اهانه هم مینمانند . در دوشب اقامت قلاجی بهر نحو بود محمد امین بیگ پسر محمودخان حاضر کردم که جعفر بیگ عمویش باعده ای حرکت دهد . منتها نیت اصلی ایشان اخذ تفنگ قاسم آباد و غیر از عشیرت کوماسی بود . از فرستان ایشان پشیمان شدم = و بقرار معلوم از قول یک نفر معتمد آقای حسن بیگ رزابی که وارد شده از این خصوص اظهار نموده که حاضر نیستم مسلح شوم و دخالت در هیچ کاری نخوام کرد بی طرف هستم . خلاصه به اینجانب ثابت شده اکراد اینطرف غیر از طایفه فتحعلی بیگ نباشد .

سایرین خون سرد و بی حمیت میدانم = در صورتی عموم اکراد اینطرف حاضر و مستعد میبودند مانعی نبود در هر اقدامی .... است عملی شود . خلاصه عقیده من اینست مردانه و غیرتمندانه و حتی بوسیله مقتضی با آقای محمد رشید خان (بانه) ارتباط پی در پی داشته باشند صلاح است . و اینست بعنوان تبریک ورود آقایان رزابی اخوی محمد رشید حرکت شاید سخن سردی آنها را بر طرف نماید و چند نفری اعزام دهند و باخواست خداوند مجدداً به اقدام بیدریغانه مشغول خواهم شد . دیگر توفیق بخداست و مجدداً کاغد به آقای علیخان وله ژیر نوشتم که بقلاجی بیاید بلکه باتفاق هم دیگر کاری بکنیم که جماعت راحت خواه جهت همراهی و هم کاری حاضر شوند . هر چند خودتان بحمدالله عاقل و محتاج باظهار ندارند . فقط از استقامت محل های خطرناک فعلاً اجتناب نمائید تا بدانیم نتیجه اقدامات ما از اینطرف ماثر میشود یا نه . اخوی محمد رشید بعرض سلام و ارادت مندی زحمت میدهد .

یا علی ۱،۲،۲۶

ثوره * عمومی اکراد

* ثوره (ثورت) به معنی شورش و انقلاب آمده است .

اطلاعات و روشنگری :

- محمد رشید: برادر کوچکتر نویسنده نامه هاست و منظور آقای محمد رشید - مصطفی سلطانی میباشد .
- جناب محمد رضابیگ : از چهره های بانفوذ و صاحب نظر و سرشناس مریوان وساکن روستای نی بود .
- جناب علی خان : از فرمانروایان مریوان و در روستای وله ژیر زندگی میکردند .
- جناب محمد امین بیگ : بنظرم فرزند جناب محمودخان دزلی بوده اند .
- کوماسی : منطقه ای در نزدیکی مریوان که چندین روستا را در بر میگيرد .
- جناب فتح علی بیگ ، از افراد سرشناس و صاحب نظر مریوان و در روستای وله ژیر زندگی میکردند .
- جناب محمد رشید خان بانه : بمنظور توقف ماشین سرکوب و راندن ارتش از کردستان همکاری های مستقیمی با مناطق جوانرود و اورامان و مریوان داشته اند .

اقدامات جناب محمدرشیدخان بانه ونبرد هاوجنگ هایشان با ارتش ایران در تاریخ ثبت است .

- قه لاجی: روستائی است در منطقه‌ی شامیان و در نزدیکی شهر مریوان واقع شده است .

- جماعت راحت خواه : منظور از افراد و خوانین و فیئودال هائی محافظه کاری است که در مریوان و اورامان زندگی میکردند، اما تمایلی در زمینه‌ی تحولات تاریخی و سیاسی و همکاری و ارتباط با اقدامات جناب محمد رشید خان بانه نداشتند .

- کلاترزان : منطقه‌ای وسیع بوده که روستاهای بیشماری را در برمیگیرد و در نزدیکی های شهر سنندج واقع شده است

* اگر در مشخصات بزرگواران و محل زیستشان اشتباهی رخ داده ، دوری از کردستان مانع اصلی تدقیق اطلاعات بوده است. لذا استدعا میکنم مرا عفو فرمائید و پوزش میطلبم.

* همچنین بعلت نگارش نامه‌ها با خط نستعلیق ، سه کلمه را نتوانستم بخوانم که جای خالی‌شان بانقطه چین مشخص شده‌اند .

* شایسته است بخاطر محبت های بیدریغ برادر بزرگترم جناب کاک سعید و خواهر گرامی ناجیه خانم، که نامه هارا ارسال نمودند و در اختیار من گذاشته شد، قدردانی نموده و تشکرو سپاس بی پایانم را ابراز دارم .

رشاد - مصطفی سلطانی

Reshad Mustafa-Soltani

Stockholm .Sweden

Mars 2023